

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Mgr. Daniely Zemanové a soudců JUDr. Radana Malíka a JUDr. Barbary Pořízkové v právní věci žalobce: **F. Š.**, proti žalovanému: **Nejvyšší správní soud**, se sídlem Moravské nám. 6, Brno, ve věci ochrany proti nečinnosti, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 6. 6. 2012, č. j. 31 A 41/2012 - 31,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žádný z účastníků **nemá právo** na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

Žalobce (dále jen „stěžovatel“) podal u Krajského soudu v Brně (dále jen „krajský soud“) žalobu na ochranu proti nečinnosti směřující proti Nejvyššímu správnímu soudu jako žalovanému, v níž navrhoval, aby krajský soud žalovanému přikázal rozhodnout o odvolání stěžovatele ze dne 3. 4. 2012, směřujícímu proti rozhodnutí ze dne 19. 3. 2012, č. j. Tm 2/2012-1/8, do tří dnů od právní moci rozsudku.

Stěžovatel současně s podanou žalobou požádal o osvobození od soudních poplatků. V žádosti uvedl, že je svobodný, bez pracovního poměru (evidován jako uchazeč o zaměstnání u Úřadu práce České republiky, krajské pobočky ve Zlíně, kontaktního pracoviště Vsetín, dislokovaného pracoviště Rožnov pod Radhoštěm), bez vyživovací povinnosti. Jeho měsíční příjem tvoří dávky státní sociální podpory (příspěvek na bydlení ve výši 3 356 Kč) a dávky pomoci v hmotné nouzi (příspěvek na živobytí ve výši 3 410 Kč a doplatek na bydlení ve výši 2 463 Kč měsíčně); závazky vyčíslil částkou přesahující 190 000 Kč.

Krajský soud posoudil žádost stěžovatele dle § 36 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění účinném od 1. 1. 2012 (dále jen „s. ř. s."), a rozhodl usnesením ze dne 6. 6. 2012, č. j. 31 A 41/2012 - 31, tak, že stěžovateli osvobození od soudních poplatků nepřiznal.

Proti tomuto usnesení podal stěžovatel kasační stížnost, v níž namítá zneužití práva ze strany krajského soudu a nepřezkoumatelnost jeho závěrů pro nedostatek skutkových důvodů.

Kasační stížnost je podle § 102 a násl. s. ř. s. přípustná a podle jejího obsahu jsou v ní uplatněny důvody dle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s., tj. nezákonnost spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem a nepřezkoumatelnost spočívající v nedostatku důvodů rozhodnutí. Rozsahem a důvody kasační stížnosti je Nejvyšší správní soud podle ustanovení § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s. vázán. S přihlédnutím k charakteru napadeného usnesení Nejvyšší správní soud netrval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení stěžovatele v řízení advokátem (k tomu srovnej blíže rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 - 37, dostupný na www.nssoud.cz).

Nejvyšší správní soud přezkoumal kasační stížností napadené usnesení krajského soudu a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Stěžovatel předně v kasační stížnosti namítá nepřezkoumatelnost usnesení krajského soudu pro nedostatek důvodů dle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Nepřezkoumatelnost rozhodnutí pro nesrozumitelnost či nedostatek důvodů je přitom vadou natolik závažnou, že se jí Nejvyšší správní soud musí zabývat i tehdy, pokud by ji stěžovatel v kasační stížnosti nenamítal, tedy z úřední povinnosti *(ex offo)*. Nelze se zabývat hmotněprávní argumentací, pokud přezkoumávané rozhodnutí soudu neobstojí ani po formální stránce.

Nepřezkoumatelnost pro nedostatek důvodů rozhodnutí musí být založena na nedostatku důvodů skutkových, nikoli na dílčích nedostatcích odůvodnění. Musí se jednat o vady skutkových zjištění, o něž soud opírá své rozhodovací důvody. Takovými vadami mohou být mimo jiné případy, kdy soud opřel rozhodovací důvody o skutečnosti v řízení nezjišťované, případně zjištěné v rozporu se zákonem, anebo případy, kdy není zřejmé, zda vůbec byly v řízení nějaké důkazy provedeny.

V přezkoumávaném usnesení krajského soudu však Nejvyšší správní soud vady shora uvedeného charakteru neshledal, neboť výrok rozhodnutí je řádně odůvodněn a toto odůvodnění není možno považovat za nesrozumitelné. Z odůvodnění usnesení je možno bez jakýchkoli pochybností určit, které otázky krajský soud pokládal za rozhodné, také vzájemná souvislost jednotlivých úvah, jež soud v napadeném rozhodnutí vyslovil, je zřetelná. Nejvyšší správní soud proto takto uplatněné kasační námitce stěžovatele nepřisvědčil.

Pokud se jedná o samotné meritorní posouzení krajského soudu ohledně osvobození stěžovatele od soudních poplatků, Nejvyšší správní soud v této souvislosti uvádí, že je vázán závěry obsaženými v usnesení zdejšího soudu ze dne 20. 6. 2012, č. j. 1 Ans 8/2012 - 43, dostupném na www.nssoud.cz, kterým bylo stěžovateli odňato osvobození od soudního poplatku a kterým mu byla uložena poplatková povinnost ve věci podané kasační stížnosti. Přestože se v nyní projednávané věci nejedná o zpoplatnění kasační stížnosti, ale o poplatkovou povinnost v žalobním řízení, je na splnění podmínek, pro které má být stěžovateli přiznání částečné nebo plné osvobození, nutno nahlížet totožným způsobem. Má-li tedy Nejvyšší správní soud nyní v řízení o kasační stížnosti směřující proti usnesení krajského soudu, kterým stěžovateli nebylo přiznáno osvobození od soudních poplatků, zkoumat, zda krajský soud postupoval v souladu se zákonem, nelze odhlédnout od objektivní situace existující na straně stěžovatele, ani od závěrů, které Nejvyšší správní soud ve vztahu k plnění poplatkové povinnosti stěžovatele již dříve v tomto usnesení vyslovil.

Nejvyšší správní soud v citovaném usnesení stran majetkových poměrů stěžovatele a jejich vyhodnocení z hlediska potřebnosti osvobození v soudním řízení mimo jiné konstatoval, že *„individuální osvobození od soudních poplatků je procesním institutem, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživých sociálních poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudních poplatcích“), který by mu případně znemožnil přístup k soudní ochraně ve smyslu čl. 36 Listiny základních práv a svobod. Při rozhodování o osvobození od soudních poplatků soud přihlíží k celkovým majetkovým poměrům žadatele, k výši soudního poplatku, k nákladům, které si pravděpodobně vyžádá dokazování, k povaze uplatněného nároku, popř. k dalším rozhodným okolnostem, přičemž účastník žádající o osvobození od soudních poplatků je povinen soudu své majetkové a sociální poměry prokázat věrohodným způsobem. Pro posouzení majetkových poměrů žadatele je třeba zohlednit nejen výši jeho příjmů a množství disponibilních finančních prostředků, ale také jeho možnost opatřit si tyto prostředky. Rozhodnutí o žádosti pak musí vždy vycházet z konkrétního posouzení naplnění výše uvedených podmínek a musí odpovídat tomu, aby žadateli nebylo jen pro jeho majetkové a sociální poměry znemožněno uplatňovat nebo bránit své právo*“ (k tomu srovnej také rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 8. 2010, č. j. 7 Ans 3/2009 - 184).

V nyní projednávané věci Nejvyšší správní soud z obsahu předloženého soudního spisu ověřil, že stěžovatel současně se žádostí o osvobození od soudních poplatků zaslal krajskému soudu prohlášení o svých osobních, majetkových a výdělkových poměrech (vzor č. 060) ze dne 10. 5. 2012. V tomto prohlášení uvedl, že nemá žádné příjmy, neboť nemá zaměstnání, nepodniká, nemá ani příjmy z jiných zdrojů (např. nájemné, dary, výhry). Nevlastní žádný majetek větší ceny (např. nemovitosti, motorové vozidlo). Dále uvedl, že je osobou v hmotné nouzi a pobírá státní příspěvky podle zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi a zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, které doložil oznámeními Úřadu práce, krajské pobočky ve Zlíně, kontaktního pracoviště Rožnov pod Radhoštěm, ze dne 24. 1. 2012, o přiznání pomoci v hmotné nouzi - zvýšení příspěvku na živobytí na výši 3 410 Kč, a ze dne 1. 4. 2011, o přiznání dávky státní sociální podpory – příspěvku na bydlení ve výši 3 356 Kč, a dále oznámením sociálního odboru Městského úřadu Rožnov pod Radhoštěm ze dne 13. 4. 2011, o zvýšení dávky – doplatku na bydlení na výši 2 463 Kč měsíčně. Celkové náklady na bydlení stěžovatele činí podle

jeho prohlášení částku ve výši 6 033 Kč měsíčně; dluhy přesahují částku 190 000 Kč, žádné jiné závazky nemá.

Z výše uvedených listin vyplývá, že v případě stěžovatele se jedná o nemajetnou osobu, jejíž majetkové poměry v zásadě odůvodňují osvobození od soudních poplatků. Je však důležité připomenout, že právní úprava osvobození od soudních poplatků obsažená v § 36 odst. 3 s. ř. s. prošla významnou novelizací (provedenou zákonem č. 303/2011 Sb.), kdy s účinností od 1. 1. 2012 zákonodárce zpřísnil podmínky pro přiznání plného osvobození od soudních poplatků a zdůraznil výjimečnost tohoto institutu. Plné osvobození lze po 1. 1. 2012 přiznat pouze ze zvlášť závažných důvodů. Stejně tak Nejvyšší správní soud na tomto místě podotýká, že soud při posuzování otázky, zda účastníku řízení bude osvobození od soudních poplatků přiznáno či nikoli (a v jaké míře), zohledňuje také další okolnosti. Nejvyšší správní soud již ve své dřívější rozhodovací činnosti vyslovil, že ačkoli soudní řád správní (na rozdíl od § 138 odst. 1 o. s. ř.) neobsahuje úpravu výslovně vylučující osvobození od soudních poplatků v případě svévolného uplatňování práva, součástí posouzení specifických okolností žádosti o osvobození od soudních poplatků a individuálních poměrů žalobce musí být také úvaha, zda žadatel neuplatňuje svá práva svévolně či šikanózním způsobem (k tomu srovnej rozsudek ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 - 91, dostupný na www.nssoud.cz, potvrzený usnesením Ústavního soudu ze dne 20. 7. 2010, sp. zn. I. ÚS 1556/10, dostupným na http://nalus.usoud.cz). Soudy tak musí kromě majetkové situace účastníka řízení zohlednit i další okolnosti případu, např. v podobě procesního postupu daného účastníka v předmětném řízení, případně v dalších jím vedených řízeních před tímto soudem.

V návaznosti na výše uvedené tak nelze ve vztahu ke stěžovateli pominout (a Nejvyššímu správního soudu je tato skutečnost známa z jeho úřední činnosti), že stěžovatel v současné době vede s různými orgány řadu podobných sporů: *„Jen samotný Nejvyšší správní soud eviduje v posledních dvanácti měsících více než desítku věcí, v nichž je stěžovatel účastníkem (vedle právě projednávané věci je to sp. zn. 1 Ans 2/2012, sp. zn. 2 Ans 1/2012, sp. zn. 5 Ans 10/2012, sp. zn. 3 Aps 2/2012, sp. zn. 1 As 102/2012, sp. zn. 1 As 79/2012, sp. zn. Na 4/2012, sp. zn. Nad 16/2012, sp. zn. 2 Ans 8/2011 a sp. zn. 7 Ans 9/2011). V takovém případě je z hlediska posuzování žádosti o osvobození od soudních poplatků podstatné zkoumat, zda stěžovatel, u kterého jsou jinak objektivně dány důvody pro úplné osvobození od soudních poplatků, dobrodiní osvobození od soudních poplatků nezneužívá k volnému a nijak neomezenému vedení soudních sporů. Pokud by tomu tak bylo, byl by dán zvlášť závažný důvod, pro který by bylo spravedlivé a legitimní osvobození od soudních poplatků stěžovateli odepřít.“* (srovnej usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 6. 2012, č. j. 1 Ans 8/2012 - 43, dostupné na www.nssoud.cz). Je přitom pravdou, že četnost sporů sama o sobě ještě nemusí vypovídat o samoúčelnosti stěžovatelových podání. Ve spojení s dalšími okolnostmi týkajícími se dané věci však může být relevantním ukazatelem svědčícím v jeho neprospěch (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 8. 2010, č. j. 1 As 54/2010 - 29, dostupný na www.nssoud.cz). *„Takovou další okolností stěžovatele je jeho specifický procesní postup, ze kterého se jeví, že stěžovateli ve skutečnosti nejde o rychlé a efektivní meritorní vyřešení nebo přezkoumání jeho věci, ale právě o samotné vedení předmětného řízení. Zdejšímu soudu je kromě toho stěžovatel znám z jeho úřední činnosti i tím, že v předmětných řízeních produkuje velmi rozsáhlá a četná podání, která orgánům veřejné moci zasílá prostřednictvím datové schránky a o nichž vede vlastní spisy s vlastní spisovou značkou*

v papírové podobě. Celkovou agendu ve svých četných sporech eviduje na vlastních internetových stránkách“ (k tomu opětovně srovnej usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 6. 2012, č. j. 1 Ans 8/2012 - 43).

V posuzovaném případě se přitom stěžovatel domáhal ochrany před nečinností žalovaného, která měla spočívat v tom, že žalovaný nerozhodl o odvolání stěžovatele ze dne 3. 4. 2012 směřujícímu proti rozhodnutí ze dne 19. 3. 2012, č. j. Tm 2/2012-1/8, a to ve věci poskytnutí níže uvedených informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím:

1/ Zda se činnosti správy Nejvyššího správního soudu týká instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 17. 7. 2011, č. j. 286/2011-OT-OSV. Pokud ano, zda je již aplikována nebo aplikována bude.

2/ a. Zda Nejvyšší správní soud používá k doručování soudních písemností výhradně jen obálky dle instrukce Ministerstva spravedlnosti č. j. 145/2011-OD-ST, nebo i obálky jiné.

b. Pakliže užívá i jiných, žadatel požadoval zaslání buď jednoho kusu od každé obálky, nebo kopie nebo elektronického obrazu každé z nich.

c. Jak Nejvyšší správní soud naložil (naloží) s obálkami podle předchozí instrukce, které zbyly.

3/ Zda bylo posíleno osazenstvo správy zdejšího soudu, zda přibyli administrativní pracovníci, popřípadě jací a k jakým úkonům.

4/ Zda byly novelizovány přílohy kancelářského a spisového řádu; pokud ano, žadatel žádal o zaslání těch příloh, které byly novelizovány.

Aniž by zdejší soud jakkoli předjímal rozhodnutí ve věci, jež je předmětem řízení o žalobě, má ve shodě se závěry krajského soudu za to, že spor vyvolaný stěžovatelem není takové povahy, aby měl vztah k podstatným okolnostem jeho životní sféry. Netýká se, a to ani nepřímo, stěžovatelova majetku, jeho životních podmínek či jiných obdobných záležitostí. Samozřejmě i takové spory, jako je právě spor v této věci, má stěžovatel plné právo vést, dává-li mu objektivní právo procesní možnost tak činit, a musí v nich mít možnost účinně hájit svá práva. Obecně však neexistuje žádný důvod, aby náklady na vedení takových sporů, které je zásadně povinen hradit každý žalobce, za stěžovatele pravidelně nesl stát formou osvobozování od soudních poplatků (k tomu srovnej např. již rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 - 66, publikovaný pod č. 2601/2012 Sb. NSS). Nemajetnost nemůže být bez dalšího důvodem, aby se taková osoba mohla volně a bez jakýchkoli omezení realizovat v podávání četných podání k soudu.

Nejvyšší správní soud proto uzavírá, že byť samotné majetkové poměry stěžovatele spíše svědčí o tom, že by zde byly dány závažné důvody pro osvobození od soudních poplatků, s přihlédnutím k ostatním výše uvedeným okolnostem se Nejvyšší správní soud

v plném rozsahu ztotožňuje se závěry, které ohledně osvobození od soudního poplatku učinil krajský soud. Osvobození od soudních poplatků nemá být institutem umožňujícím nemajetným osobám vést spory podle své libosti, nýbrž zajistit, aby v případech, kdy nemají dostatek prostředků, jim nedostatek prostředků nebránil v účinné soudní ochraně ve sporech přímo se týkajících jejich práv a povinností.

Z výše uvedených důvodů proto Nejvyšší správní soud neshledal kasační stížnost důvodnou, a protože v řízení nebyly shledány ani jiné nedostatky, ke kterým je Nejvyšší správní soud dle § 109 odst. 4 s. ř. s. povinen přihlížet z úřední povinnosti, kasační stížnost v souladu s § 110 odst. 1, větou poslední, s. ř. s., zamítl.

Stěžovatel, který neměl v tomto soudním řízení ve věci úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti ze zákona (§ 60 odst. 1 s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s.) a žalovanému žádné náklady řízení nevznikly. Nejvyšší správní soud proto rozhodl tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 18. července 2012

Mgr. Daniela Zemanová
předsedkyně senátu